

А К Т

лісопатологічного обстеження лісових насаджень Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» на предмет призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів
27 березня 2026 м. Біла Церква

На звернення філії «Столичний лісовий офіс» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» (далі - ДП «Ліси України»), лист №4949/40.1.11-2026 від 23.03.2026, згідно Санітарних правил в лісах України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України №555 від 27.07.1995 (далі Правила), нами, начальником відділу державного спеціалізованого лісозахисного підприємства «Київлісозахист» (далі - ДСЛП «Київлісозахист») Галиною ЗАБОЛОТНЬОЮ, інженером охорони та захисту лісу I категорії відділу охорони та захисту лісів філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» Олексієм ХОМЕНКОМ, лісничими Сухоліського лісництва Павлом ФЕДОРЕНКОМ, Томилівського лісництва Андрієм ПЕТРИКОМ, Володарського лісництва Віктором ТОМЧАЄМ Фастівського (Веприківського) лісництва Романом КЛЕВАКОЮ, Снітинського (Дорогинського) лісництва Віталієм ГОРОВЕНКОМ, проведене лісопатологічне обстеження насаджень Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» на предмет доцільності призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2026 рік.

Коротка таксаційна характеристика ділянок лісу, які за санітарним станом потребують проведення вибіркової санітарної рубки (далі ВСР) наведена за матеріалами базового лісовпорядкування 2015 року.

Обстежено наступні ділянки лісу:

Володарське лісництво

Категорія захисності – лісогосподарська частина лісів зелених зон

Кв.2, вид.20, площа 0.8 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік 58 років, середня висота – 24 м., середній діаметр - 32 см., бонітет – 1А, повнота 0.90, потребує ВСР - на всій площі виділу 0.8 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.13, вид.6, площа 4.1 га., склад 10СЗ, вік 81 рік, середня висота – 29 м., середній діаметр - 32 см., бонітет – 1А, повнота 0.70, потребує ВСР - на всій площі виділу 4.1 га з інтенсивністю 10 м³/га;

Кв.40, вид.8, площа 1.3 га., склад 10СЗ+ДЗ+ЛПД, вік 116 років, середня висота – 25 м., середній діаметр - 40 см., бонітет – 2, повнота 0.70, потребує ВСР - ділянка площею 0.6 га з інтенсивністю 80 м³/га;

Категорія захисності – Захисні ліси

Кв.82, вид.2, площа 7.2 га., склад 10СЗ, вік 44 роки, середня висота – 21 м., середній діаметр - 24 см., бонітет – 1А, повнота 0.8 0, потребує ВСР – ділянка площею 6.7 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Кв.82, вид.11, площа 29.5 га., склад 10СЗ, вік 54 роки, середня висота – 24 м., середній діаметр - 26 см., бонітет – 1А, повнота 0.90, потребує ВСР – ділянка площею 2.2 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.83, вид.23, площа 4.5 га., склад 10СЗ, вік 49 років, середня висота – 23 м., середній діаметр - 26 см., бонітет – 1А, повнота 0.70, потребує ВСР - на всій площі виділу 4.3 га з інтенсивністю 30 м³/га;

Кв.85, вид.1, площа 14.0 га., склад 10СЗ, вік 52 роки, середня висота – 22 м., середній діаметр - 24 см., бонітет – 1А, повнота 0.70, потребує ВСР - ділянка площею 1.4 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Кв.85, вид.5, площа 5.8 га., склад 10СЗ+БП, вік 42 роки, середня висота – 21 м., середній діаметр - 22 см., бонітет – 1Б, повнота 0.70, потребує ВСР - ділянка площею 2.7 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Сухоліське лісництво

Категорія захисності – лісогосподарська частина лісів зелених зон

Кв.13, вид.4, площа 8.1 га., склад 10СЗ, вік – 96 років, середня висота - 26 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 2, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 2.2 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.19, вид.7, площа 6.0 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік – 86 років, середня висота - 25 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 1, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 2.7 га з інтенсивністю 35 м³/га;

Кв.21, вид.3, площа 13.0 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік – 87 років, середня висота - 28 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 1, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 6.0 га з інтенсивністю 15 м³/га;

Кв.48, вид.6, площа 9.5 га., склад 10СЗ, вік – 94 роки, середня висота - 26 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 2, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 4.5 га з інтенсивністю 15 м³/га;

Кв.48, вид.7, площа 4.4 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік – 86 років, середня висота - 29 м., середній діаметр – 36 см., бонітет – 1А, повнота 0.50, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 4.4 га з інтенсивністю 30 м³/га;

Кв.68, вид.4, площа 8.5 га., склад 10СЗ+ЛПД+ГЗ, вік – 92 роки, середня висота - 28 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 1, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 7.1 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Кв.87, вид.3, площа 8.5 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік – 76 років, середня висота - 28 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 1А, повнота 0.70, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 8.5 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Томилівське лісництво

Категорія захисності – лісопаркова частина лісів зелених зон

Кв.24, вид.4, площа 6.9 га., склад 10СЗ+КЛГ+ДЗ, вік – 99 років, середня висота - 27 м., середній діаметр – 36 см., бонітет – 1, повнота 0.60, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 6.9 га з інтенсивністю 35 м³/га;

Кв.24, вид.6, площа 3.7 га., склад 10СЗ+ЛПД+ДЗ+АКБ, вік – 100 років, середня висота - 27 м., середній діаметр – 36 см., бонітет – 1, повнота 0.60, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 3.7 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.36, вид.6, площа 1.1 га., склад 10СЗ+ДЗ, вік – 61 рік, середня висота - 26 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 1А, повнота 0.80, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 1.1 га з інтенсивністю 25 м³/га;

Кв.36, вид.7, площа 3.0 га., склад 10СЗ+БП, вік – 101 рік, середня висота - 27 м., середній діаметр – 48 см., бонітет – 1, повнота 0.40, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 3.0 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.36, вид.9, площа 0.8 га., склад 10СЗ+БП, вік – 101 рік, середня висота - 27 м., середній діаметр – 48 см., бонітет – 1, повнота 0.40, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 0.8 га з інтенсивністю 60 м³/га;

Кв.37, вид.12, площа 0.8 га., склад 10СЗ, вік – 103 роки, середня висота - 26 м., середній діаметр – 32 см., бонітет – 2, повнота 0.50, потребує ВСР – на всій площі виділу площею 0.8 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.38, вид.10, площа 1.8 га., склад 10СЗ, вік – 108 років, середня висота - 27 м., середній діаметр – 40 см., бонітет – 2, повнота 0.60, потребує ВСР – ділянка площею 0.8 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Снітинське (Дорогинське) лісництво

Категорія захисності – лісогосподарська частина лісів зелених зон

Кв.58, вид.11, площа 5.4 га., склад 10СЗ, вік – 85 років, середня висота - 30 м., середній діаметр – 36 см., бонітет – 1А, повнота 0.60, потребує ВСР – на всій площі виділу з інтенсивністю 65 м³/га;

Фастівське (Веприківське) лісництво

Категорія захисності - експлуатаційні ліси

Кв.65 вид.4 площа 5.8 га склад 8СЗ2ДЗ, вік 74 роки, середня висота 27 м, середній діаметр 38 см, 1А бонітет, повнота 0.50, потребує ВСР - ділянка площею 2.8 га з інтенсивністю 40 м³/га;

Кв.65 вид.5 площа 14.0 га склад 8СЗ2ДЗ+БРС+КЛГ+ЛПД, вік 66 років, середня висота 26 м, середній діаметр 30 см, 1А бонітет, повнота 0.60, потребує ВСР: - ділянка площею 7.0 га з інтенсивністю 30 м³/га;

- ділянка площею 7.0 га з інтенсивністю 25 м³/га.

При обстеженні вищевказаних насаджень виявлено ослаблення дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*). В нижній частині стовбурів сосон та в районі товстої кори, де відбувається її відшарування, наявні звивисті повздовжні маточні та личинкові ходи великого соснового лубоїда (*Tomicus piniperda*). Також на повалених деревах у верхній частині стовбура в районі тонкої кори виявлено поперечні дугоподібні ходи малого соснового лубоїда (*Tomicus minor*). Під проєкціями крон на підстилці знайдено від 6 до 10 шт/м² свіжих пошкоджених пагонів, що свідчить про високу чисельність популяції даних шкідників. Ознаки пошкодження синьою сосною златкою (*Phaenops cyanea*) виявлені в районі перехідної кори в помірній кількості у вигляді звивистих, мілких і плескуватих ходів, які зачіпають заболонь.

В соснових насадженнях віком 100 років і старших виявлене ураження сосною губкою (*Porodaedalea pini*). Виявлені поодинокі багаторічні плодові тіла. Гриб є паразитом хвойних порід, утворює строкату корозійну ядрову стовбурову гниль сосни. Плодові тіла розміщуються на місці сучків і з'являються вже після того, як гниль сильно розповсюдилась у стовбурі. Зовні ураження стовбурів мало помітне. В таких випадках хворобу виявляють „звуковою пробою”, коли при ударі по стовбуру чути глухий звук, що свідчить про порожнечу. Наявність „табачних сучків” та потовщень з грибноцею, так званих „сліпих плодовиків”, що свідчать про розвиток гриба в середині дерева. Спори гриба проникають крізь місця механічних пошкоджень кори та лубу таких як, термічні пошкодження (опіки, морозобоїни), місця зламу відмерлих сучків, ділянки живлення короїдів тощо, звідки міцелій поширюється по стовбуру, залишаючи пустоти, які заповнені білими пластівцями нерозкладеної целюлози. Розвиток патологічних процесів спричиняє ямчасту гниль, що поступово перетворює деревину на труху. За

окомірною оцінкою ураження досягає 20-30% і підтверджується наявністю плодових тіл на деревах.

В насадженнях в домішку також є дерева дуба звичайного (*Quercus robur* L.). Виявлено відмираючі та сухостійні дерева, на яких спостерігаються сухобочини, гнилеві виразки, напливи та дупла, що є діагностичними ознаками гниття в стовбурі. На стовбурах є плодові тіла несправжнього дубового трутовика (*Phellinus robustus*) та справжнього трутовика (*Fomes fomentarius*), які викликають жовто-буру гниль стовбура, центрального, або змішаного типу. Додатковою ознакою ураження вказаними трутовиками є суховерхість дерев, їх пригнічений стан, знижений приріст. В обстежених насадженнях на стовбурах виявлені личинкові ходи і льотні отвори бронзової дубової златки (*Chrysobothris affinis* F.), златки зеленої вузькотілої (*Agrilus viridis* L.) та дубового заболонника (*Scolytus intricatus*), що викликає ослаблення та швидке відмирання дерев.

У дерев берези повислої (*Betula pendula* Roth.), яка є в складі насаджень спостерігається всихання окремих гілок і суховерхість, що часто поширюється на всю крону та призводить до всихання дерева, викликане ураженням бактеріальною водянюкою. Крім того виявлені такі поширені для берези патології, як ураження стовбурів березовою губкою (*Fomitopsis betulina*) викликають деструктивну ядрово-заболонну гниль та спражнім трутовиком (*Fomes fomentarius*), що спричиняє розвиток білої мармурової ядрово-заболонної гнилі.

В даних насадженнях має місце нахил стовбурів більше ніж 30 градусів від вертикальної осі, дерев, які зависли на поруч ростучі дерева внаслідок шквальних поривів вітру в попередні роки, та дерев природного відпаду.

Повнота насаджень в межах обстежених ділянок нерівномірна.

Висновок:

Для покращення санітарного стану насаджень Білоцерківського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», рекомендовано провести захід з поліпшення санітарного стану лісів - вибірково санітарну рубку (ВСР) з інтенсивністю 10-80 м³/га відповідно до матеріалів відводів у вищезазначених насадженнях на площі **97.7 гектарів.**

З них за причинами призначення -внаслідок пошкодження стовбуровими шкідниками – 97.7 га.

- в т.ч. по лісництвах:

- Володарське лісництво – 23.0 га;
- Сухоліське лісництво – 35.4 га;
- Томилівське лісництво – 17.1 га;
- Снітинське (Дорогинське) лісництво – 5.4 га;
- Фастівське (Веприківське) лісництво – 16.8 га;

Осередків карантинних, а також хвоєгризучих шкідників та хвороб дерев не виявлено.

Рекомендації:

Рекомендовані ВСР провести у 2026 році згідно пунктів 2,5,6,7,9,10,13,14,16,19,23,26 Правил та з урахуванням всіх вимог діючого лісового та екологічного законодавства.

Лісокористувачу підприємства створити посилений моніторинг за станом лісових насаджень.

Своєчасне і в повній мірі виконання заходів з поліпшення санітарного стану лісів буде стримувати поширення і розповсюдження стовбурових шкідників та підвищить рівень біологічної стійкості всіх обстежених насаджень та навколишню екологічну ситуацію в цілому.

Підписи:

Галина ЗАБОЛОТНЯ

Олексій ХОМЕНКО

Павло ФЕДОРЕНКО

Андрій ПЕТРИК

Віктор ТОМЧАЙ

Віталій ГОРОВЕНКО

Роман КЛЕВАКА